

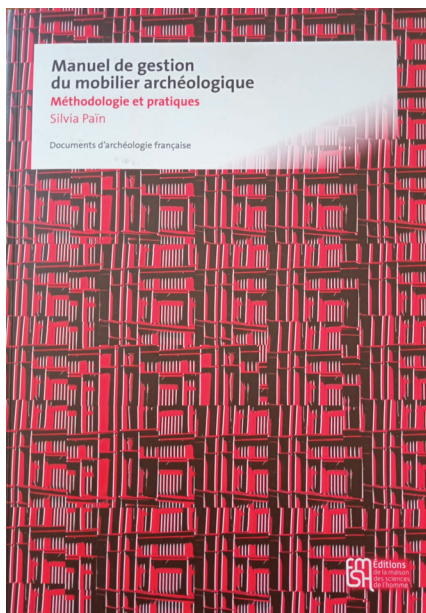
Silvia Păin, *Manuel de gestion du mobilier archéologique, Méthodologie et pratiques, Documents d'archéologie française*, Paris, Édition de la maison des sciences de l'homme, 2015, 238 p., ISBN 978-2-7351-1762-8.

În cursul anului 2015 a apărut la Paris cartea *Manuel De Gestion Du Mobilier Archéologique. Méthodologie et pratiques*, semnată de renumitul specialist din domeniul conservare/restaurare Silvia Păin. Volumul se referă în principal la modalitățile de conservare și punere în valoare a materialului arheologic, fiind apărută la Éditions de la Maison des Sciences de l'Homme, fondată în 1970, care este ramura de publicare a Fondation Maison des Science de l'Homme (FMSH), întruchipând misiunea științifică a fundației.

Managementul obiectelor arheologice face apel la cunoștințe și practici originale din diverse discipline, pe care Silvia Păin, manager de colecții la Serviciul Departamental de Arheologie Yvelines (SADY) de peste 15 ani, le prezintă aici profesioniștilor. Diferitele probleme de teren și situații „în teren” cu care s-a confruntat de-a lungul carierei sunt abordate riguros, în termeni metodologici. În respectivul volum debutanții în branșă, ca și profesioniștii, vor găsi instrumentele necesare dezvoltării tehnicii restaurării și conservării, precum și elemente de management al obiectelor arheologice într-o manieră cuprinzătoare. Cititorii vor găsi, de asemenea, algoritmele de lucru necesare conservării pe termen lung a artefactelor arheologice și tehnici necesare înlesnirii accesibilității acestora pentru cercetători.

Este un fapt bine știut că o cunoaștere profundă a materialului și a transformărilor lui, petrecute în timp, stau la baza procesului de conservare optimă. Silvia Păin reamintește faptul că este esențial să se țină cont de transformările bruște suferite în momentul descoperirii materialului arheologic, după secole sau chiar milenii în care a rămas îngropat. Scoaterea din echilibru energetic (fizic, chimic, biologic etc.) a obiectului implică o evaluare cât mai corectă a riscurilor. De fapt, existența unui obiect, mai cu seamă de la descoperirea lui până la introducerea într-un depozit arheologic, sau într-o expoziție, este un proces continuu, coerent.

Buna gestionare a materialului arheologic presupune și asigurarea accesului cât mai rapid la acesta (dacă nu sunt condiții obiective care să îngreueze accesul), cât și la volumul de informație legate de obiect. În volumul de față cititorul va găsi un îndreptar util pentru modul de realizare al unui inventar și a înregistrărilor aferente. De asemenea, va învăța cum să valorifice infrastructura fizică și digitală integrând aceste probleme în cele legate de utilizarea optimă a spațiilor de depozitare.

„Având în vedere o colecție de obiecte, fragmente de obiecte și documentația rezultată din activitatea arheologică, putem defini managementul lor ca ansamblul de măsuri luate pentru a asigura accesul documentar la ele pe termen lung. Prin „acces”, trebuie să înțelegem atât accesul fizic, cât și „intelectual” (p. 14).

În ultimele decenii, mai ales, inventarul arheologic descoperit a crescut considerabil. Până de curând oamenii au fost interesați doar de estetica obiectelor și apoi de estetică și de volumul de informații oferit. După studiu, materialul arheologic era „îngrămădit” în depozitele muzeale, cu excepția tezaurelor, a „comorilor”. Silvia Păin pune accent pe necesitatea gestionării corecte a materialului arheologic, extinzând importanța bunei gestionări asupra tuturor categoriilor de obiecte. Autoarea prezintă o metodologie de abordare completă a aspectelor conservării inventarului arheologic, punând în evidență interdependența acestor probleme. Cartea expune întâi aspectele generale, teoretice, trecând apoi, cu exemplificări, corelând principiile, tehnici și exemple concrete, la conservarea preventivă, la arheologie și la problematica juridică.

Totodată, autoarea atenționează asupra faptului că multe dintre principiile și metodele de conservare care se aplică diferitelor colecții de obiecte istorice (mobile) nu sunt aplicabile și la colecțiile arheologice. Materialele (minerale sau organice) din care au fost confecționate obiectele au suferit transformări importante, transformări care conferă obiectelor proprietăți diferite de cele pe care le aveau în timpul folosirii lor. De asemenea, ne amintește și că necesitatea de a transmite mai departe obiectul în sine, dar și informațiile legate de el sunt esențiale. Cumulul de date conținut de orice obiect arheologic nu se dezvăluie în totalitate în momentul descoperirii, ci se acumulează în timp pe parcursul studiului. Acest fapt demonstrează încă o dată importanța conservării obiectelor arheologice.

Autoarea discută și algoritmul conservării pe termen lung a materialelor arheologice, insistând asupra alcătuirii câte unui *curriculum* pentru fiecare obiect în parte. Conservarea presupune, desigur, transferarea în condiții optime din mediul punctului descoperirii în cel al studierii, apoi al depozitării lui, cu respectarea principiului „eliminării șocului”: păstrarea pe cât se poate a uniformității în ceea ce privește parametrii majori ai microclimatului, așa cum sunt temperatura, umiditatea, lumina, factorii biologici etc. De asemenea, este pusă o întrebare fundamentală: „A conserva înseamnă a păstra totul [din obiect]?” și prezintă o discuție relevantă asupra posibilei eliminări din materialul arheologic, totodată sugerând stabilirea unui protocol de „conservare selectivă”.

În ceea ce privește conservarea propriu-zisă, autoarea insistă asupra „stresului exhumării” care presupune trecerea în timp foarte scurt la condiții de mediu noi, mult diferite de cele în care obiectul a stat secole sau milenii. Până la momentul descoperirii stratul de pământ oferise „barieră de protecție” pentru obiect și suport de susținere mecanică a lui. Scoaterea din respectivul mediu ar trebui să se facă prin aclimatizarea/reacimatizarea treptată, împreună cu următoarele operațiuni necesare: curățarea, tratarea, reasamblarea, fotografierea etc. La sfârșitul acestei lucrări autoarea expune cadrul legal al activității restauratorilor și conservatorilor, precum și a activității de cercetare arheologică. Sunt oferite inclusiv recomandări pentru optimizarea acestor activități.

Intenția autoarei nu este aceea de a trece în revistă întreg sistemul juridic

aferent ci, așa cum am arătat mai sus, îmbunătățirea sa. Sunt aduse în discuție chestiunea proprietății în care se desfășoară activitatea de cercetare arheologică, statutul obiectelor descoperite, chestiunea proprietății intelectuale, aceea a drepturilor de reproducere și chiar probleme legate de asigurări.

Apariția volumului *Manuel De Gestion Du Mobilier Archéologique. Méthodologie et pratiques*, evidențiază schimbarea practicilor și profesionalizarea în domeniul arheologiei și patrimoniului, precum și reînnoirea abordărilor științifice. În același timp, asistăm la apariția „managerului de inventar arheologic”, deși până în prezent nu există o pregătire dedicată sau o recunoaștere a profesiei. Misiunile pot fi însă descrise astfel: „putem (...) să considerăm că [responsabilul de inventar arheologic] își asumă în general următoarele misiuni: conservarea preventivă a obiectelor, efectuarea sau supravegherea primelor tratamente arheologice (spălare, sortare, marcarea sau etichetare), inventarierea, managementul mișcării, programarea și monitorizarea tratamentelor, gestionarea obligațiilor legale sau contractuale, instruirea sau pregătirea transferurilor de proprietate etc. De asemenea, este implicată, în exercitarea acestor misiuni, întreaga echipă științifică în vederea conservării inventarului arheologic; responsabilizarea tuturor părților interesate” (Berducou Marie, *La conservation en archéologie*, Paris/Milano/Barcelone, 1990).

În concluzie, lucrarea adoptă un stil pedagogic accentuat, care se potrivește acestui tip de literatură și este relativ accesibilă. Fotografiiile sunt numeroase, de bună calitate, deși sunt tipărite în alb-negru, ceea ce îngreunează uneori înțelegerea (când sunt descrise diferitele forme de coroziune și culoarea lor, de exemplu). Textul este însoțit de tabele și diagrame foarte utile. Se adresează, evident, în primul rând profesioniștilor în conservare-restaurare, apoi gestionarilor de inventar arheologic, precum și arheologilor, toți gășind în volum un instrument esențial în practica lor profesională zilnică.

Maria BOLOCAN*

* Maria BOLOCAN: Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța; e-mail: maria.bolocan@yahoo.com